

Samråd 19.05.2025, kl.18-21

Mötesprotokoll

Detta dokument utgör ett mötesprotokoll av samrådet som hölls den 19.05.2025 vid lagtingets auditorium Sälskär. Notera att detta dokument är ett tillägg till mötesinspelningen som kan nås via projekt Sunnanvinds hemsida.

Organisatör

	
Stefan Fransman – Teknisk samhällstrateg Ralf Häggblom – Energisamordnare Joel Fenel - Energiutvecklare Gustav Blomberg – Byråchef, Allmänna, Infra.avd Camilla Gunell – Infrastruktur och klimatminister Jacob Nordlund – Byråchef, Miljö, Social- och miljö.avd.	Jonas Sahlin – Uppdragsledare Elea Juell-Skielse - Samordnare och handläggare miljöbedömning Sofia Nöu – Samordnare och handläggare plan Tiina Holmberg – Delprojektledare Plan

Agenda

1. Öppning av samrådsmötet.
2. Projekt Sunnanvind presenterar projektets bakgrund, mål och syfte.
3. WSP presenterar planutkastet och utkast till miljörapport.
4. Diskussion.
5. Samrådet avslutas.

Protokoll

- Samrådet inleds kl.18:05 av Gustav Blomberg.
- Ralf Häggblom startar sin presentation 18:09
- Tiina Holmberg börjar sin presentation 18:18
- Paus 18:37
- Jonas Sahlin börjar sin presentation 18:52
- Ralf Häggblom avslutar presentationerna 20:08
- Frågestund börjar 20:13
- Mötet avrundas 20:58

Frågor från deltagare

I följande stycke presenteras de frågor som inkom från deltagare på plats. Frågorna har transkriberats och sammanfattats för att underlätta läsbarheten.

1. Jag vill framföra lite fakta, några påståenden och en förfrågan till Ålands landskapsregering. Det bästa alternativet är om inget görs i området, men om man bestämmer sig för att etablera vindkraft är det intäkterna som väger positivt i vågskålen för kommunerna. Eckerö kommun var inte med i diskussionerna i början, men inkluderas 2024 efter avgränsningssamrådet med det minsta området i väst. Nu har det området minskat kraftigt och möjliggör för ett vindkraftsområde på kanske en procent av det totala vindkraftsområdet. Det vill säga tre av trehundra kan eventuellt placeras i Eckerö kommuns område, om det överhuvudtaget byggs. Kommunerna som har planeringsmonopol behöver ha möjligheter till intäkter för att vara med i processen. Intäktsmöjligheterna kommer vi få presenterat för oss i ett möte ordnat av finansavdelningen 11 juni. I denna plan som presenterats idag står det att man ska ge synpunkter till den 30 juni. Det blir omöjligt rent praktiskt att lämna ett utlåtande på ett tusen sidors dokument då intäktsmodellerna presenteras för oss i juni. Jag skulle göra en vädjan om att man ger en förlängd svarstid till september. Saltvik även kommit med det önskemålet, men har inte fått svar om att förlänga remisstiden. Saltvik och vi planer att föra det här ärendet till vårt fullmäktige eftersom det är fullmäktige som tar besluten om vilket planeringsområde det gäller. Nu har detta område minskats både i öst och väst. Vi behöver ha möjlighet att ta ställning till om det är intressant att ha ett område när det kanske inte finns så stora möjligheter till intäkter. Min första fråga är därmed, ifall det är möjligt att ni förlänger svarstiden till september och kommer med ett utlåtande? Min andra fråga är, ifall det är möjligt eller realistiskt att området skulle förstöras igen i väst? Tid: 20:14
 - a. Ralf Häggblom: Vi har varit i kontakt med Trafik- och kommunikationsverket Traficom, vilket är den myndighet för republiken Finland som hanterar sjöfartsfrågor. Angående ändringar av området och sjöfarten överlag, den dialogen kommer att fortsätta i och med detta samråd. Vilka ändringar som är möjliga att göra är mer utmanande. Väster om området finns ett IMO trafikdelningsområde var det finns önskemål om vilka kurser fartygen ska kunna ta och hur trafiken ska indelas. Det som jag kan säga är att vi tar det här i beaktande och ser vad man kan göra för att eventuellt modifiera det här området så att det blir en finansiell nytta kring det. Det är som sagt miljöbedömningen som hanterar miljöfrågorna och miljöeffekterna av en sådan här plan, inte vilka direkta kopplingar det finns till pengar. Som tidigare nämnts, är det en skild process som kommer lite olägligt, men vi ska se var den processen och den diskussionen landar. Nu när vi har kommit så här långt i projektet och skapat mera konkret information, så fortsätter vi våra diskussioner med den kommunala referensgruppen för att kunna beta av mera detaljer. Det har vi inte kunnat göra tidigare.
 - b. **Följdfråga: Inlämningstiden, kunde den förlängas?**
 - c. Ralf Häggblom: Den frågan tar jag inte ställning till idag, men jag har noterat den.

- d. Gustav Blomberg: Vi har noterat Saltviks förfrågan och även Brändös. Nu känner vi till er förfrågan, så vi kommer att träffa kommunerna och ta ställning till er förfrågan.
2. **Jag har en fråga som är väldigt grundläggande och som många säkert önskar att skulle klarläggas. Om generalplanen godkänns av kommunerna, kommer det att innebära enligt er uppfattning, att kommunerna sedan längre fram inte kan vägra att bevilja bygglov? Tid: 20:21**
- a. Ralf Häggblom: Vad gäller plan- och bygglagen så vet jag inte vilken utveckling som kommer att ske i den framlides. Det är klart att om man antar en plan som vinner lagakraft och ger möjlighet att bevilja bygglov så enligt nuvarande plan- och bygglag ska bygglov beviljas om ansökan uppfyller planens krav.
3. **Det finns många frågor kring det som ställdes tidigare, men kvällens tema handlar om miljöbedömningen. Har två enkla frågor. Första frågan gäller vrak, vilken jag anser viktig. Det är viktigt att man beaktar maritima fornlämningar, då en eventuell förödelse är för evig. Det är väldigt positivt att det undersöks och att det görs ordentligt. Jag hoppas att man använder sig av en standardiserad metod även i detta område. Den andra frågan berör fritidsfiske som jag hade önskat lite mer information om, då jag har många vänner som bor i närliggande område och är väldigt måna om fritidsfisket. En diskussion som kommer upp bland lokalbefolkningen är att flundran som anses ha försvunnit kanske skulle gynnas av projektet. Tid: 20:22.**
- a. Jonas Sahlin: Jag uppfattade frågan angående vraken som att det finns en del oro kopplat till att vraken försvinner, är det så? När man ska planera den här typen av verksamhet så måste verksamhetutvecklaren göra väldigt detaljerade bottenundersökningar. Undersökningarna innebär i princip en centimeter-precision både i det horisontella planet och i höjddled av botten, så man får en väldigt god kännedom om alla objekt som finns på botten. Den enda egentliga risken som jag ser här är om det skulle finnas ett vrak som är gömt under botten. Det vill säga, normala bottenundersökningar skulle kunna missa ett vrak som ligger helt begravt i sedimentet. Det finns en risk men den är ganska liten. När man ska installera den här typen av fundament som är aktuella, oavsett om det är monopiles eller om det är gravitationsfundament, så måste man även utföra seismiska undersökningar som ger en tredimensionell uppfattning hur det ser under botten. Skulle man i det fallet påträffa en kulturlämning då måste man rapportera in den. Så jag ser det som en väldigt liten risk att vrak skadas.
- b. **Följdfråga: Man har ju hittat vrak under botten och då har man kunnat se om de är under eller över hundra år gamla. Det är väldigt viktigt den här typen av undersökning görs med modern teknik så som penetrerande ekolod.**
- c. Jonas Sahlin: Min uppfattning och bedömning är att vi kommer att skapa en väldigt bra förståelse av hur botten ser ut och även hur det ser ut under botten. Därmed kommer vi att undvika påverkan på de här vraken som potentiellt finns här ute. När det kommer till den andra frågan, så skulle jag säga att det generellt är fisketrycket som finns i området idag som skapar störst problem för fisken. Ifall projektet genomförs och vindkraftsområdet byggs ut och vi därmed begränsar det nuvarande yrkesfisket, då kommer det här ge biologiska

effekter som gynnar fiskesamhällen. Vid trålning av botten så skapar man en påverkan av botten som missgynnar fiskesamhällena. Under driftskedet, som är det absolut längsta skedet av en vindkraftpark, så kommer fisken att gynnas p.g.a utebliven trålning. Denna positiva påverkan för fisken antas vara större än den tillfälliga störning som skapas under anläggningsskedet till följd av grumling.

4. När detta byggs, vilket säkerligen kommer att ta flera år, har Berghamn i Eckerö nämnts som en potentiell hamn för hantering av vindkraftsverken och deras olika delar. Vi har tidigare lämnat ett utlåtande om detta. Har man tittat på det i det här arbetet eller finns det med i villkoren? Tid: 20:27

- a. Tiina Holmberg: Eftersom området är enormt och vi inte vet i vilken ända av området en framtida aktör tänker börja bygga i, kan vi inte specificera vilka hamnar som är lämpligast eller vilka alla hamnar som kommer att användas. Det kan hända att det behövs större utrymmen i dessa hamnar och det i sin tur kommer att kräva ytterligare planering av mark.
- b. Ralf Häggblom: I detta uppdrag planlägger vi enbart havsområdet. De landbaserade detaljerna som exempelvis dragning av kablar, ingår inte i det här uppdraget utan det är inom planområdet som vi har avskärmat vårt agerande.
- c. Jonas Sahlin: Jag kan tillägga till att antagandet är rimligt att det kommer att finnas behov av hamnar och potentiell utbyggnad av hamnar i framtiden.

5. Bilden från Havsvidden som framfördes i presentationen som en objektiv visualisering av hur det skulle se ut. Varför tog man inte bilden från Havsvidden mot Koxnan och i förhållanden där solen skiner? Tid: 20:30

- a. Jonas Sahlin: Vi har med visualiseringarna försökt skapa en så bra och objektiv bild som möjligt av hur parken kommer att se ut efter full utbyggnad. Någonstans måste vi göra ett val av vilka utsiktspunkter och förhållanden som ger en så representativ bild av området som möjligt. Vad som har blivit tydligt i denna analys av landskapsbilden är att det inte bara är en ensam utredning eller enstaka visualisering som representerar påverkan på landskapsbilden. Vi behöver sammankoppla flera olika typer av analyser för att skapa en mer objektiv förståelse av hur ett landskapsvärde påverkas på det här avståndet, vilket inkluderar både synbarhetsanalys och visualisering. Den specifika frågan om det skulle ha varit mer representativt om vi tagit fotot mot Koxnan eller inte under andra ljusförhållanden, kan jag inte svara på idag.
- b. Ralf Häggblom: Visualiseringen som gjordes förra året använde sig av 364 stycken vindkraftverk. Den modelleringen hade ett betydligt högre antal vindkraftverk än vad den förslagna planbestämmelsen tillåter. Synbarhetsanalysen gjordes även med ett högre antal vindkraftverk än vad som planen enligt dagsläget skulle tillåtas byggas. Vi har i vårt analysarbete gjort ett worst-case scenario för att säkerställa att frågorna kring visualiseringarna bemöts med bästa tekniska kunskaper och principer. Hur solen i vissa lägen faller är inte möjligt att göra i det här skedet då vi ännu inte vet exakt hur vindkraftsparkens layout kommer att se ut och hur den påverkar synbarheten. Det kommer i mera detalj i följande MKB-fas, när vi börjar veta ungefärlig placering och avstånd. Skillnaden med denna

planlägningsprocess jämfört med MKB-fasen är att vi lägger ett ramverk för området. Sedan ser man tydligare vad effekten blir för varje steg.

6. Du nämnde i samband med konsekvenserna för boende att det skulle vara en obetydlig effekt, men det är ändå trots allt sammantaget om man tänker på fastboende och fritidsbostäder. Ungefär ett tusen helheter skulle beröras och därav ett hotell. Havsvidden är ganska viktig för Åland och Ålands varumärke. Borde det inte räknas som en konsekvens för boende att detta kan innebära en enorm värdesänkning för dessa fastigheter? Tid: 20:33

- a. Jonas Sahlin: Jag besvarar först på första delen av påståendet. Jag har inte sagt att det blir en obetydlig effekt av projektet. Det jag sade var att typen av påverkan vi tittar på för boendemiljön är driftbuller och landskapsbild. Vad gäller driftbuller, så gör vi bedömningen att alla riktvärden klaras även vid en fullskalig utbyggnad. Vi bedömer samtidigt att det finns en risk för att det under vissa förhållanden kan förekomma driftbuller som ligger över de naturliga bakgrundsnivåerna och därmed potentiellt kan upplevas som störande. Det här är inte en obetydlig effekt utan det är en effekt som medtagits i konsekvensbedömningen. Vi har bedömt konsekvenserna för boende som liten negativ till måttligt negativ p.g.a. att ett nytt ljud introduceras vid boende som inte fanns där tidigare och som kan upplevas som störande.

Vad gäller landskapsbilden, har vi återigen inte bedömt effekten som försumbar utan i närzonen har vi snarare sagt att effekten kan vara dominerande mot horisonten om parken byggs ut fullt. Därmed innebär utbyggnaden en stor påverkan i närzonen, även om vi sagt att vi inte kan avgöra hur konsekvenserna av den här effekten kommer att upplevas på det subjektiva planet. Det blir ovetenskapligt om vi går in och gör den typen av bedömning då upplevelsen av en plats varierar från person till person. Kan en värdesänkning bli en konsekvens? Inte omöjligt, men vi har inte tagit ställning till en potentiell värdeminskning i den här miljöbedömningen.

7. Min sista fråga till dig är mer av teknisk karaktär och den ställer jag för att jag väldigt är nyfiken. Kan man teoretiskt sett bygga vindkraftverken på rad lika gärna som att man bygger ett antal vindkraftverk i en grupp, Det vill säga att man har en lång rad av vindkraftverk? Tid: 20:37

- a. Jonas Sahlin: Det finns vindkraftsparker där man byggt vindkraftverken på rad, men det första som tas hänsyn till vid detaljplanering av fundamentalslokalisering är bottenförhållanden. Den aktör som detaljprojekterar måste gå in i detalj och undersöka vilka bottenförutsättningarna är som finns för etablering. En annan aspekt är att aktören måste titta på hur vindkraftverksplaceringarna förhåller sig till vinden för att maximera produktionen av energi utöver parken. Att bygga vindkraftverken på rad är slutligen inte nödvändigtvis ur ett landskapsperspektiv något som upplevs som positivt, men med det sagt är det inte omöjligt att bygga vindkraftverken på rad.
- b. **Följdfråga: De optimala förhållandena som har beskrivits, uppfylls ganska väl på den raden som består av den gamla Nystads-leden. Där är det dels hårdbotten och lite**

optimalare vattendjup. Har det hållits diskussioner om att utnyttja hela den gamla farleden till max?

- c. Jonas Sahlin: Vi talar om det södra sjöfartsområdet? Det är ingen farled utan det är ett sjöfartsområde som preciserats i havsplanen. Den har inte samma status som ett farledsområde. Men tillbaka till frågan, om jag förstår dig rätt så ur ett verksamhetsperspektiv så påstår du att det här kanske skulle vara fördelaktigt att bygga på en rad? Vi har identifierat vissa grunda områden i planområdet som har känsliga hårbottenhabitat i form av musslor. I plankartan så finns redan ett område som ligger närmast havsvidden som vi i princip exkluderar byggande p.g.a. att det finns en potentiell förekomst av blåmusslor. Med de avstånd som behöver hållas från känsliga bottenhabitat skulle det vara svårare att installera vindkraftverk i detta område. Sedan får ju verksamhetsutövarna komma med förslag på hur vindkraftverken ska placeras mer precist när de har tittat på sina bottenförhållanden och andra förutsättningar. Jag kan inte avgöra om det skulle vara fördelaktigt eller inte tyvärr.

8. Jag tänkte ställa en fråga utan att ta ställning om det är bra eller dåligt. Har jag uppfattat rätt, att när en delgeneralplan är antagen för det här området, eventuellt infattande framtida accelerationsområden, så innebär det att kommunerna inte har någon möjlighet att motverka byggande på deras område och vägra byggtillstånd? Det blir landskapsregeringen som är den centrala aktören och kontaktpunkten för eventuella intressenter? Tid: 20:39

- a. Ralf Häggblom: Diskussionen om accelerationsområden som varit aktuellt i lokaltidningarna, är inget som har med denna planläggning att göra. Det är ett EU direktiv, Red III direktivet, eller en del av det. Det har ännu inte införts i åländsk lagstiftning och det är svårt att bedöma vad vårt lagting beslutar om det. Men det är klart att när en generalplan antas, så har den enligt plan- och bygglagen ett syfte. Ramverket säger att om man uppfyller de krav som finns i planen så ska ett bygglov beviljas om det inte finns skäl som gör att den inte ska beviljas. Den prövningen finns i vår lagstiftning, men om man uppfyller det krav som planen har så ska ett bygglov nog beviljas.
- b. **Följdfråga: I Sverige har det ju varit problem att kommuner har kunnat stoppa etableringen vindkraftverk, om jag har förstått det rätt.**
- c. Tiina Holmberg: Det har inte med planläggningen att göra då man i Sverige inte behöver ha en generalplan för vindkraftsparker. Det är via andra vägar de har stoppat projekten. Men principen är som Ralf säger: om du äger eller hyr området och om du uppfyller planens krav, då bör det inte vara upp till tycke och smak om du kan bygga eller ej. Det skulle skapa en väldigt konstig situation var lagen inte har betydelse.
- d. **Det är bara för att få klart för mig på vilken nivå som beslutet kommer att tas.**
- e. Gustav Blomberg: Det är också viktigt att påpeka att när landskapsregeringen tar fram sitt slutliga generaplanförslag som skickas till kommunerna, att det är kommunerna som får den formella bollen. Processen förs över till kommunerna, eftersom det är kommunerna som antar planen. Det är viktigt att komma ihåg att detta är en kommunal process till stora delar.

9. När det blir auktion, blir det en aktör som utvecklar området eller kan det bli uppdelat? Tid: 20:43

- a. Ralf Häggblom: Det kan vi ännu inte svara på.

10. Nu har vi hört om miljökonsekvensbedömningen. Ni har presenterat information om påverkan, effekter och konsekvenser. Men vad händer om entreprenörerna kommer med radarlösningar som stoppar vindkraftverken när fåglar närmar sig? Hur går den processen till? Vem är det som gör bedömningen? Tid: 20:44

- a. Jonas Sahlin: Det som nämns kallas för driftreglering, alltså att man i driftskedet under vissa specifika förhållanden stoppar enskilda eller grupper av verk till följd att det finns miljömässiga förutsättningar som gör att man behöver minska konsekvenserna av ett projekt. Den metoden kan användas eftersom tekniken finns, men en driftreglering innebär att produktionen stoppas vilket innebär att skyddsåtgärden behöver vara väl motiverad. Utifrån hur fåglarna flyger och migrerar har vi för Sunnanvind bedömt att en rimlig åtgärd skulle vara att höja minimalhöjden från rotorbladets nedre spets från 20 meter (som är mer vanligt) till 30 meter. Det innebär att fåglarna som är i riskgruppen för att kollidera med vindkraftverken i mycket högre grad kan undvika kollision. Vi bedömer detta som en rimlig skyddsåtgärd och den finns införlivad som en planbestämmelse. Detta är en helhetsbedömning som vi gjort utifrån vilka arter som finns ute i planområdet. Vad gäller fladdermöss, så finns det också en kollisionsrisk under driftskedet. Vi har utfört fladdermusinventeringen på några av öarna som ligger mellan planområdet och Ålands fastland och resultaten indikerar att risken för att det förekommer fladdermöss under våren eller sommarperioden i planområdet är mycket liten. Däremot ser vi indikationer på att det kan finnas en migration av några arter under hösten över de inventerade öarna, men under en ganska begränsad tidsperiod och under begränsade väderförhållanden. Enligt nuläget kan vi inte utesluta att någon typ av driftreglering eventuellt skulle behövas för fladdermöss, och vi har ställt ett utredningskrav i form av en planbestämmelse som innebär att någon typ av driftreglering kan behövas vid avsaknaden av bevis på att det inte finns en migration av fladdermöss genom planområdet. Vi har kunnat bekräfta migrerande fladdermusarter på de öar där detektorerna varit installerade, men vi skulle också behöva installera detektorer ute i planområdet för att se om fladdermössen flyger i en öst-västlig riktning. Är det så att man skulle se att en viss andel av fladdermössen under höstmigrationen faktiskt flyger igenom planområdet Sunnanvind så är det förmodligen i nordöstra delen av området. Ifall det visar sig att det är hotade arter som flyger inom området, då skulle det under vissa förutsättningar kunna behövas någon typ av driftreglering där man använder sig av radarteknik.

11. På samma tema som driftreglering. Vi har i Eckerö den största vindkraftsparken på Åland med tio vindkraftverk i Långnabba, där vi under många år fått klagomål från närboende angående buller och att ljudnivån överskrider det naturliga bakgrundsljudet som ni var inne på. Vi har nu en arbetsgrupp som jobbar tillsammans med kommunen, de närboende och vindkraftsbolaget för att diskutera möjliga åtgärder till hur man kan få ner ljudnivån under vissa tillfällen. Ett av förslagen berör en reglering av vindkraftsparken under vissa

vindförhållanden vilket är något som vindkraftsbolaget ogärna gör. Har ni funderat på reglering när det gäller buller eller har ni några andra åtgärder? Tid: 20:47

- a. Jonas Sahlin: Utifrån de resultat som vi har från driftbullermodelleringen ser vi inte att ytterligare åtgärder skulle vara befogat för de permanentbostäder som ligger närmast. Det är minimala nivåer över bakgrundsbullret som det handlar om och i de absolut flesta fallen kommer ljudet att försvinna i bakgrundsbullret. Jag vet inte vilka nivåer ni har för Långnabba vindkraftspark och på vilka nivåer det upplevs som störande här, men vi har varit väldigt konservativa i våra antaganden och i konsekvensbedömningen i driftbullermodelleringen för Sunnanvind. Det handlar om låga decibelnivåer. Det är i princip i höjd med en viskning som man kunde höra under vissa specifika förhållanden. Vi bedömer inte att de ljudnivåer som förväntas för Sunnanvind skulle motivera den typen av reglering när vi talar om så här stora avstånd.

12. Det pratas mycket om undervattensljud och impulsbuller. Finns det någon utredning på driftsbuller och undervattensljud? Tid: 20:49

- a. Jonas Sahlin: Ja, det finns det. Bland annat i vindkraftsparken *high wind park* i Skottland har de gjort en hel del utredningar på driftbuller och undervattensbuller, både för flytande fundament och fasta fundament. Det som händer är att driftbullret transporteras neråt via fundamentet och sprider sig utåt. Detta skapade tidigare en viss oro, vilket är naturligt när det saknas tillräcklig kunskap. Därför har detta studerats noggrant, och nuvarande forskningsresultat visar att det inte finns någonting som pekar på att den marina miljön störs med de nivåer som uppstår. En diskussion som ibland dyker upp är att vandrande fisk skulle störas, men i de undersökningar och resultat vi har sett så kan fiskesamhällen till och med ökar efter utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Detta skulle i sin tur kunna bero på de artificiella rev som skapas vid vindkraftverken, vilka attraherar fisk som livnär sig på den typen av organismer som dessa artificiella rev bygger upp. Det ger indikationen att fiskarna inte är känsliga för driftsbullret.

13. Jag har två korta frågor. När området utauktioneras, kommer aktörerna att åläggas att fondera medel för en framtida demontering efter ett 30 års livsspann? Man kan också tänka sig att en katastrof sker vilket gör att man måste demontera, eller att aktören går i konkurs så att ansvaret hamnar på landskapet. Den andra frågan som jag inte riktigt har fått klart för mig. Enligt min förståelse ligger det åländska intresset i arrendavgifter och fastighetsskatter. Kommer det överhuvudtaget att dras en kabel till Åland för vidareutveckling av vätgas etc.? Tid: 20:51

- a. Ralf Häggblom: Diskussionerna kring fondering har pågått sedan projektets start 2021. Det som vi har sagt är att man kommer att säkerställa via olika instrument att det finns finansiering för demontering ifall en aktör skulle bli insolvent. Det är någonting som definitivt finns på listan av saker att kontrollera. Vi kan också blicka österut för att se på de krav som ställs för de aktörer som går in på territorialvattnen i Finland för att bygga sina vindkraftverk och de kommande områdena i den ekonomiska zonen. Det kommer att hanteras.

b. Följdfråga: Och kabeldragningen till Åland?

- c. Ralf Häggblom: Vi vet ännu inte vem som aktören är och vad deras affärsmodell är. Om det är en bra affär att dra en kabel till Åland för t.ex. vätgasproduktion, så då kommer en kabel säkert att dras. Den kabelns miljökonsekvensbedömning ingår inte i det här projektet eftersom vi inte vet var den kabeln skulle dras. Det kommer att klarläggas i följande skede när aktören är vald och de kan berätta mer om sina planer för allmänheten.

14. Jag anser att ordet "miljö" ofta får en väldigt lokal bemärkelse. Det vill säga att man glömmer bort att det även finns ett globalt miljötänkande. Min fråga är om man på Åland kan ställa krav att verksamhetsutvecklare använder kolfritt stål och utsläppsfri cement i sin verksamhet. Det finns en fabrik i Finland som producerar utsläppsfri cement och en stålfabrik i Sverige som producerar kolfritt stål, men de är dyrare att producera. Finns det möjligheter till att implementera lagstiftning Åland som kräver det? Det här är en fråga till ministern. Tid: 20:54

- a. Jonas Sahlin: Jag kan besvara utifrån ett miljöperspektiv, inte utifrån ett lagstiftningsperspektiv. Det går absolut att bygga med grön cement och grönt stål. Det finns inga tekniska problem med att använda sig av ett mer hållbart produktionssätt. Det är möjligt att ställa krav i ett upphandlingsskede om man vill, men om det fördyrar byggandet markant kan det hända att ingenting byggs.
- b. Ralf Häggblom: Från ett projektperspektiv är det klart att man kan ställa en massa ramar men om man tittar på t.ex. vissa välmenande ramar som har kommit från Bryssel, så är en allt för lång detaljstyrning motarbetande till målen för att teknik och samhälle ska utvecklas. De krav som ställs kanske sist och slutligen inte har den effekt som man önskar. Men det är klart, i projektbeskrivningar utgår man förstås från de bästa tänkbara lösningarna och det finns en hel del tillståndprocesser som är förknippade till detta, så det ligger i framtiden att se vad som är skävt. Men att detaljstyra med egen lagstiftning låter utmanande.